

N:o 18.

Ank. till Riksd. Kansli den 21 Febr. 1880 kl. 6 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, med förslag till förändrad lydelse af 87 § 1 mom. Regeringsformen och 42 § 1 mom. Riksdagsordningen; Gifven Stockholms Slott den 20 Februari 1880.

Strafflagen för krigsmakten torde obestriddligen efter allmänna konstitutionella grunder falla inom det lagstiftningsområde, som tillhör regeringen och representationen gemensamt. Enligt 1809 års Regeringsform är dock åt representationen icke tillerkänd rätt att deltaga i stiftandet af sådan strafflag, utan tillkommer denna lagstiftning Konungen ensam. Den sålunda åt Konungen inrymda makt erhåller emellertid en mera omfattande betydelse, än den vid Grundlagens antagande egde, i samma mån som hela landets manliga befolkning för kortare eller längre tid underkastas värnpligt och ställes under krigslag.

Med afseende härpå vill Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen att antaga följande förändrade lydelse af Regeringsformens 87 § 1 mom. och Riksdagsordningens 42 § 1 mom.

Regeringsformen.

§ 87.

1:o. Riksdagen eger gemensamt med Konungen makt att stifta allmän civil- och kriminallag äfvensom kriminallag för krigsmakten och att sådan förut stiftad lag förändra och upphäfva. Ej må Konungen utan Riksdagens samtycke, och icke Riksdagen utan Konungens, någon ny lag göra eller gammal afskaffa. Frågor härom må i Riks-

dagens Kamrar kunna väckas och skola, sedan Lag-Utskottet deröfver blifvit hördt, af Riksdagen afgöras. Beslutar Riksdagen för sin del någon ny lag eller gammal lags upphäfvande eller förändring, aflemnas förslag derom till Konungen, som inhemte Statsrådets och Högsta domstolens tankar deröfver, och, sedan Han Sitt beslut fattat, meddele Riksdagen antingen Sitt samtycke till dess åstundan eller Sina skäl att det vägra. Kan Konungen icke förr, än Riksdagen åtskiljes, fatta och meddela Sitt beslut, vare Han oförhindrad att före nästföljande riksdags öppnande förslaget ordagrant bifalla och allmän kungörelse derom utfärda. Sker det ej, anses förslaget hafva förfallit, och Konungen underrette då Riksdagen vid dess nästa sammankomst om de skäl, som hindrat förslagets antagande. Finner Konungen godt någon lagfråga för Riksdagen framställa, äske Han Statsrådets och Högsta domstolens yttrande deröfver, samt meddele Sin proposition tillika med berörda yttranden åt Riksdagen, som med frågan vidare förfar, såsom i Riksdagsordningen sägs.

Riksdagsordningen.

§ 42.

1. Lag-Utskottet skall meddela utlåtande öfver de från Kamrarna dit hänvisade förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af civil-, kriminal- och kyrkolag; börande under civil- och kriminallag äfven förstås de delar af krigslagar och författningar rörande krigsväsendet, som ega tillämpning till medborgare utom krigsstaten.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Ludv. Almqvist.

Utdrag af protokollet öfver Justitie-Departementets
ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet
å Stockholms Slott Fredagen den 20 Februari 1880,

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre DE GEER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
Statsråden: ALMQVIST,
Herr THYSELIUS,
LOVÉN,
Friherre VON OTTER,
FORSSELL,
ROSENSVÄRD,
VON STEYERN,
MALMSTRÖM.

2:o.

Departementschefen, Statsrådet Almqvist anförde:

»Det torde icke kunna bestridas, att Strafflagen för krigsmakten efter allmänna konstitutionella grunder faller inom det lagstiftningsområde, som rätteligen tillhör Regeringen och Representationen gemensamt. I olikhet med förhållandet i andra konstitutionella länder, har likväl hos oss genom 1809 års Regeringsform icke blifvit åt Representationen tillerkänd rätt att deltaga i stiftandet af sådan strafflag, utan tillkommer denna lagstiftning Konungen ensam. Så länge krigsmakten, såsom vid Grundlagens antagande var fallet, blott utgjordes af en stående armé och en flotta, i hvilka ingen var förpligtad att mot sin

vilja ingå, egde denna åt Konungen inrymda makt en vida mindre omfattande betydelse än den erhåller i samma mån, som hela landets manliga befolkning för längre eller kortare tid underkastas värnpligt och ställes under krigslag. Med afseende härpå och enär grundad anledning till motstånd emot den utsträckning af värnpligten, som må pröfvas nödig, kan vara att hemta derifrån, att Riksdagen icke eger rätt att deltaga i krigslagstiftningen, torde en grundlagsförändring, hvarigenom Riksdagen tillerkännes en sådan rätt, nu vara af omständigheterna påkallad. De sannolika följderna af en sådan förändring synas icke böra ingifva någon vigtigare betänklighet emot densamma. Det kan nemligen för visst antagas att, oberoende af sättet för lagstiftningen, strafflagen för krigsmakten måste i allt väsentligt lämpas efter den allmänna strafflagen; och i fråga om behöfliga ändringar lära väl Riksdagens framställningar tillvinna sig samma uppmärksamhet hos Konungen, antingen de ske i form af önskningsar eller i form af beslut. För öfrigt torde strängare straffbestämmelser än de som nu gälla, och emot hvilkas ändring Konungen i alla händelser bibehåller sitt veto, icke vara af nöden; ej heller bör hos Riksdagen förutsättas någon obenägenhet emot de reformer i humanare anda, som Konungen kan vilja föreslå.

Ett stadgande uti nu angifven rigtning synes lämpligast kunna införas i grundlagen genom ett tillägg till 87 § Regeringsformen, hvarigenom ifrågavarande slag af lagar komme att nämnas bland dem, som bero af Konungens och Riksdagens gemensamma beslutanderätt. Men härvid måste tagas i betraktande, dels att då grundlagen icke innehåller någon närmare bestämning i fråga om omfånget af de lagstiftningsämnen, som 87 § Regeringsformen nu afser, nemligen allmän civil- och kriminallag samt kyrkolag, så torde icke heller någon mera noggrann bestämning af omfånget för den krigslag, som åsyftas, kunna i denna paragraf intagas; och dels, att, om all sådan bestämning utelemnas och endast ordet *krigslag* i paragrafen tillsättes, på sätt Konstitutions-Utskottet uti ett vid 1878 års riksdag afgifvet betänkande föreslagit, villrådighet om hvad med krigslag här bör förstås lätteligen skulle kunna uppkomma. Ty flera krigslagar finnas än de som, under benämning af *de nya* krigslagarne, år 1868 utfärdades, till exempel tienstgöringsreglementen och andra författningar, hvilka icke böra läggas under Riksdagens lagstiftningsrätt; och jemväl i 1868 års disciplinstadga förekomma åtskilliga stadganden af sådan egenskap. Men då 87 § Regeringsformen nu talar om allmän civil- och kriminallag, och det vunnit befastad häfd, så väl att derunder begripes den allmänna rättegångs-

ordningen för civila och kriminella mål, som att Konungen icke af detta grundlagsstadgande är förhindrad att meddela ordningsbestämmelser och polisföreskrifter i sådana ämnen, som icke i den allmänna civil- eller kriminallagen äro omförmälda, vill det synas, som skulle det tjenligaste uttrycket för hvad som nu afses vara att, med användande af paragrafens nuvarande terminologi i 1:sta momentet, efter begynnelseorden: »Riksdagen eger gemensamt med Konungen makt att stifta allmän civil- och kriminallag» insätta orden: »äfvensom kriminallag för krigsmakten». Här af skulle följa, att sistnämnda speciallag komme under Konungens och Riksdagens gemensamma lagstiftning i alldeles samma utsträckning som den allmänna kriminallagen med dertill hörande rättegångsordning; hvarjemte den fördel vunnes, att ändring ej behöfde vidtagas i några andra grundlagsparagrafer, utom i 42 § Riksdagsordningen, uti hvilken ordet »allmän» framför »civil-, kriminal- och kyrkolag» borde utgå.

Jag hemställer alltså, att Eders Kongl. Maj:t må tackas föreslå Riksdagen att antaga följande förändrade lydelse af Regeringsformens 87 § 1 mom. och Riksdagsordningens 42 § 1 mom.

Regeringsformen.

§ 87.

1:o. Riksdagen eger gemensamt med Konungen makt att stifta allmän civil- och kriminallag äfvensom kriminallag för krigsmakten och att sådan förut stiftad lag förändra och upphäfva. Ej må Konungen utan Riksdagens samtycke, och icke Riksdagen utan Konungens, någon ny lag göra eller gammal afskaffa. Frågor härom må i Riksdagens Kamrar kunna väckas och skola, sedan Lag-Utskottet deröfver blifvit hört, af Riksdagen afgöras. Beslutar Riksdagen för sin del någon ny lag eller gammal lags upphäfvande eller förändring, aflemnas förslag derom till Konungen, som inhemte Statsrådets och Högsta domstolens tankar deröfver, och, sedan Han Sitt beslut fattat, meddele Riksdagen antingen Sitt samtycke till dess åstundan eller Sina skäl att det vägra. Kan Konungen icke förr, än Riksdagen åtskiljes, fatta och meddela Sitt beslut, vare han oförhindrad att före nästföljande riksdags öppnande förslaget ordagrant bifalla och allmän kungörelse derom utfärda. Sker det ej, anses förslaget hafva förfallit, och Konungen underrätte då Riksdagen vid dess nästa sammankomst om de skäl, som

hindrat förslaget antagande. Finner Konungen godt någon lagfråga för Riksdagen framställa, äske han Statsrådets och Högsta Domstolens yttrande deröfver, samt meddele Sin proposition tillika med berörda yttranden åt Riksdagen, som med frågan vidare förfar, såsom i Riksdagsordningen sägs.

Riksdagsordningen.

§ 42.

1. Lag-Utskottet skall meddela Utlåtande öfver de från Kamrarne dit hänvisade förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af civil-, kriminal- och kyrkolag; börande under civil- och kriminallag äfven förstås de delar af krigslagar och författningar rörande krigsväsendet, som ega tillämpning till medborgare utom krigsstaten.»

Hvad föredragande Departementschefen sålunda hemställt och deruti Statsrådets öfrige ledamöter instämde täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder gilla; och skulle Proposition i ämnet, sådan den finnes detta protokoll bilagd, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo

Th. Wilh. Malm.
